

FORVALTNING AV MIDLER OVER REGJERINGENS HANDLINGSPLAN FOR ATOMVIRKSOMHET OG MILJØ

RISIKOVURDERING AV SANNSYNLIGHETEN FOR ØKONOMISKE MISLIGHETER

INNLEDENDE KOMMENTARER:

Dokumentets hensikt

Dette dokumentet søker å dokumentere de risikovurderinger som skal gjøres når det gjelder forvaltning av midler over atomhandlingsplanen og hvilke tiltak som iverksettes på ulike nivå for å motvirke misligheter. Dette gjelder behandling av prosjektsøknader og – rapporter samt gjennomføring og oppfølging av prosjekter. Dokumentet er for internt bruk i DSAs vurdering av prosjekter samt for godkjente tilskuddsmottakere under Regjeringens handlingsplan for atomvirksomhet og miljø. (Atomhandlingsplanen).

Dokumentet vil også kunne være til hjelp for søkere av tilskuddsmidler under Atomhandlingsplanen. Her vil søkere nyttiggjøre seg vurderinger av risiko og eksempler på tiltak som kan være til hjelp i søknadsprosessen, samt i eventuell prosjektgjennomføring og rapportering.

Vurdering av risiko for økonomiske misligheter og identifisering av korrupsjonsmotvirkende tiltak er innarbeidet i hele prosjektgjennomføringsprosessen, fra vurdering av et prosjekt, frem til utbetaling og prosjektavslutning. Det praktiseres nulltoleranse for økonomiske misligheter. Ved mistanke om økonomiske misligheter er man forpliktet til å foreta nærmere undersøkelser av hva som er årsaken til avviket.

Risikoen for miljøskade vurderes også gjennom miljøkonsekvensvurderinger for de prosjekter der dette kan oppstå.

Dersom tilskuddsmottaker har mistanke om økonomiske misligheter skal DSA umiddelbart varsles. DSA varsler Utenriksdepartementet og andre relevante instanser.

Om forvaltning av midler over atomhandlingsplanen se «Veiledning til søknad om tilskudd under regjeringens handlingsplan for atomvirksomhet og miljø.» hvor blant annet risikovurderinger og tiltak for å motvirke korrupsjon inngår som egne tema.

Utenriksdepartementets retningslinjer

Det vises til Utenriksdepartementets dokumenter:

- «Praktisering av nulltoleranse for økonomiske misligheter»
https://www.regjeringen.no/no/dep/ud/dep/nulltoleranse_misligheter/id2623676/
- «Retningslinjer for utenriktjenestens håndtering av mistanke om økonomiske misligheter»
https://www.regjeringen.no/contentassets/29735fe0e53945d694541609ec3adf9f/retningslinjer_misligheter181213.pdf
- «Nulltoleranse for korrupsjon»
http://www.regjeringen.no/upload/UD/Vedlegg/nulltoleranse_misligheter.pdf,

Atomsikkerhetssamarbeidets kontekst

Atomsikkerhetsarbeidet er et bilateralt samarbeid med ulike aktører i Russland, Ukraina og andre land i handlingsplanens geografiske virkeområde. Arbeidet som utføres finner sted på utelukkende de enkelte lands territorium. Det er opp til mottakerlandenes myndigheter å avgjøre spørsmål om adgang og tilrettelegging av samarbeidet fra deres side. Ambisjonene for samarbeidet må derfor på ethvert område være realistiske og langsiktige i forhold til rammevilkårene. Korrupsjon i en del av disse landene er utbredt.

Ovennevnte forhold må det tas hensyn til i utformingen av samarbeidsarrangementer og tiltak, og oppfølgingen av disse. Dette medfører at norsk side søker å legge inn forutsetninger om adgang til å kontrollere pengebruk og prosjektgjennomføring og befaringer i relevante kontrakter mm. Se for øvrig tiltaksliste nedenfor.

IDENTIFISERING AV RISIKO OG TILTAK

Risiko for økonomiske misligheter:

- **Tiltak, anbudsprosesser:** Bruk av anbud ved anskaffelser av varer og tjenester, der dette er mulig, er et sentralt virkemiddel for å sikre en best mulig økonomistyring i atomsikkerhetssamarbeidet. Anbudsprosessene ivaretas på prosjektledelsesnivå innenfor de rammer som fremgår av prosjektforslagene.
- **Tiltak, milepælsutbetalinger:** Prosjektleder benytter milepælsutbetalinger som et sentralt element i økonomistyringen for å følge opp fremdriften i prosjektene underveis i prosjektforløpet. Prosjektleder er ansvarlig for å verifisere at milepælene er oppnådd før utbetaling foretas.
- **Tiltak, jevnlig besøk på prosjektsteder:** Prosjektleder er ansvarlig for å gjennomføre jevnlig besøk på prosjektsteder, hvor det gjennomføres en teknisk, visuell og fysisk kontroll av utført arbeid. DSA gjennomfører også slike kontroller.
- **Tiltak, kontroll av regnskaper/utført arbeid:** Norske prosjektledere er ansvarlig for å ivareta oppfølgingen av underleverandører og prosesser i forhold til mottakerlandets myndigheter. Kontroll av underleverandørers regnskaper på utenlandsk side kan være vanskelig å utføre tilfredsstillende. Prosjektlederne må derfor i større grad fokusert på kontroller av utført arbeid, i tillegg til enkelte regnskapsgjennomganger.

Bruken av mottakerlandenes nasjonale underleverandører medfører ofte kostnadsbesparelser sammenlignet med norske leverandører. Videre sikres bedre bærekraft i prosjektet etter ferdigstillelse, blant annet ved at levert utstyr har dokumentasjon på nasjonens språk og dermed letter bruken av utstyret og oppbygging av kompetanse. Bruken av nasjonale underleverandører bidrar også til bedre tilgang til reservedeler og gjør vedlikehold enklere.

En annen dimensjon som ikke bør undervurderes er at samarbeidet med mottakerlandets leverandører også medfører gjensidig kunnskapsutveksling og bedre innsyn i nasjonale forhold. Alternativet, å benytte alle midler på norsk side for på den måte å kunne spore bruken av alle midlene, kan i denne konteksten ofte være uhensiktsmessig.

Risiko for overlappende finansiering av prosjekter:

- **Tiltak, internasjonal samordning:** Det er bred enighet blant samarbeidslandene om innretningen av den internasjonale innsatsen og det gjøres et betydelig arbeid for å samordne de ulike lands prosjekter. Det utveksles også informasjon om hvor mye ressurser de enkelte samarbeidsland bidrar med i konkrete prosjekter. Utveksling av informasjon om erfaringer med mottakerlandenes prosjektaktører og informasjon om kostnadsanslag og metode står sentralt i dette samordningsarbeidet. Denne kompetanse- og informasjonsutvekslingen bidrar i betydelig grad til å redusere risiko for duplisering av prosjekter og for at samme prosjekt finansieres flere ganger. Det internasjonale samarbeidet har stor betydning i kvalitetssikring av norsk prosjektinnsats.

Risiko for høye kostnadsestimater:

- **Tiltak, prosjektlederne kvalitetssikrer kostnadsestimater:** Å foreta en grundig kvalitetssikring av disse estimatene er en komplisert oppgave som krever en kombinasjon av teknisk-, økonomisk-, og strålevernsfaglig innsikt samt arbeidsmessig kontinuitet. Kvalitetssikring av estimatene ivaretas best på prosjektnivå, innenfor de rammer som fremgår av prosjektforslagene. Prosjektlederne bruker mye tid på å analysere mottaker organisasjonenes estimater med vekt på innkjøp, arbeid, tilrigging, materiell, sosiale utgifter, overhead/fortjeneste etc. og sammenligninger med tilsvarende prosjekter i Norge. Estimaten blir videre vurdert opp mot andre aktører og markeder. Det legges vekt på at prosjektlederne arbeider systematisk for å få større innsikt i de enkelte mottakerlands kostnadsestimater.
- **Tiltak, drøfting av kostnadsestimater internasjonalt:** Kontroll av kostnadsoverslag og prisestimater i anbud drøftes og samordnes gjennom de ulike internasjonale samarbeidsordninger for atomsikkerhetssamarbeidet. Dette internasjonale samarbeidet utgjør en viktig faktor i kontrollen av underleverandører og anbudsrunder og prisestimater. I disse internasjonale fora drøftes også, hvilke krav som må stilles til prosjektgjennomføringen. Dette omfatter faktorer som helse, miljø og sikkerhet. Norges innsats avstemmes dermed løpende med andre lands engasjement og prioritering til myndighetene i mottakerlandet. Deltagelse i dette internasjonale arbeidet gir således en god pekepinn på hvordan den norske innsatsen kan måles i

forhold til andre aktørers prosjektgjennomføringer.

I tillegg gjennomføres det sammenligninger med andre relevante samarbeidspartnere i forbindelse med samordning av prosjekter i internasjonale fora nettopp for å styrke kvalitetssikringen og reelle kostnadskontroller.

Samlet har man med denne fremgangsmåten kommet frem til en realistisk gjennomførbar og resultatorientert anbudsprosess som fører til akseptable prisestimer.

Risiko for rollesammenblanding og inhabilitet:

Det norske ekspert- og forvaltningsmiljøet på atomsikkerhetsområdet er lite og spesialisert, noe som kan innebære en risiko for rollesammenblanding og inhabilitet.

I gjennomføringen av atomhandlingsplanen er det behov for spisskompetansen det norske ekspert- og forvaltningsmiljøet innehar. Det er ønskelig å opprettholde den norske fagkompetansen på atomsikkerhet - da spesielt kompetanse på atomsikkerhet i Russland og Ukraina. Informasjonsflyten går også lettere når man forholder seg til norske prosjektaktører. Gjennom norsk deltakelse i konkret prosjektarbeid kan vi best oppnå tilgang til viktig informasjon for norske myndigheters miljøovervåking- og atomberedskapsarbeid, samt status for videre bruk av tidligere prosjektinvesteringer og deres nåværende tilstand.

- **Tiltak, bevissthet om risikoen for rollesammenblanding og inhabilitet:**

De norske aktørene er seg bevisst risikoen for rollesammenblanding og inhabilitet, og det er innarbeidet administrative mekanismer som bidrar til å redusere denne risikoen. Det er etablert rutiner som sikrer en habilitetsvurdering ved behandling av søknader og rapporter for å sikre at vurdering av tilskuddsmidler er åpne og transparente.

Kontroll med prosjektgjennomføringen bidrar til å redusere risikoen for inhabilitet og vennskapskorupsjon mellom norske og utenlandske aktører.

Prosjektforslagene som fremmes skal være forankret i atomhandlingsplanen og andre førende dokumenter samt i det internasjonale samarbeidet på området.